

**Мишинська К.В.**

Навчальний керівник – **Уханова І.О.**, к.е.н., доц.  
*Одеський національний економічний університет*

## **ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ, ЯК ЧИННИК СТИМУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ АКТИВНОСТІ**

Важливою складовою частиною стабілізації господарської діяльності підприємств, фірм, усіх учасників ринкових відносин є зовнішньоекономічна діяльність - одна із сфер господарської діяльності, пов'язана з міжнародною виробничою та науково-технічною кооперацією, експортом та імпортом товарів, послуг, виходом підприємств, організацій на зовнішній ринок. Розвиток зовнішньоекономічної діяльності - це суттєвий фактор підвищення ефективності господарської діяльності як на рівні окремих підприємницьких структур, так і в масштабах усієї країни.

Ефективна зовнішньоекономічна діяльність сприяє відтворенню експортного потенціалу регіону та країни в цілому, підвищенню конкурентоспроможності українських товарів на світових ринках, формуванню раціональної структури експорту й імпорту, залученню іноземних інвестицій на взаємовигідних умовах, забезпеченню економічної безпеки України [1]

У 2017 році експорт товарів Одеського регіону склав 1814411,9 тис. дол. США, імпорт - 1427926,0 тис. дол. США. Порівняно із 2016 роком експорт товарів збільшився на 293938 тис. дол., імпорт – на 196565,4 тис.дол. Позитивне сальдо становило 386485,9 тис.дол. (у 2016 р. також було позитивне сальдо - 289113,3 тис.дол.).

Експорт послуг з Одеського регіону у 2017 р. становив 765759,3 тис. дол. США, що є на 11022,1 тис. дол. менше, ніж у попередньому році. Імпорт, в свою чергу, склав 183406,2 тис. дол. США, що на 50198,1 тис. дол. більше, ніж у 2016 році. Позитивне сальдо становило 582353,1 тис. дол. США. (У 2016 р. сальдо також було позитивним та складало 643573,3 тис. дол. США). [5]

Станом на 1 квітня 2017 року загальний обсяг прямих іноземних інвестицій становив 1343,4 млн. дол. США. За обсягами ПІІ область посіла 5 місце серед інших регіонів країни. До основних країн-інвесторів, на які припадає 94,1% загального обсягу прямих інвестицій, входять: Кіпр (19,7%), Сінгапур (9,2%), Велика Британія (3,6%), Нідерланди (3,6%), Німеччина (2,6%), США (2,4%), Монако (2,2%), Франція (2,0%). [6]

Незважаючи на те, що Одеський регіон має досить сприятливі можливості для розвитку зовнішньоекономічної діяльності, на жаль, його потенціал реалізований далеко не повністю. На таку ситуацію впливає ряд негативних факторів, таких як несприятливі умови національного валютного регулювання і валютного контролю (труднощі в отриманні та переказ іноземної валюти; обов'язковий продаж валюти в державні фонди суб'єктів ЗЕД; певні складнощі при кредитуванні експорту, і так далі); проблеми отримання необхідної інформації; встановлення контактів з потенційними клієнтами; оцінки специфічних для міжнародного ринку ризиків і т.д.

Одним з основних чинників покращення ЗЄД регіону є використання інноваційних технологій і сучасної техніки. Тобто розвиток наукової, технологічної і інноваційної діяльності в регіоні дозволить місцевим підприємствам використовувати ці нові технології, як конкурентну перевагу на зовнішньому ринку.

Одеська область має вагомий науковий потенціал, представлений, серед іншого, спеціалізованими науковими установами у сфері морського транспорту, суднобудування, агропромислового комплексу, які є науковими центрами для кількох областей. В Одесі розташовані Селекційно-генетичний інститут НАН України, ДП «Науково-дослідний проектно-конструкторський інститут морського флоту України» («УкрНДІМФ»), Державний проектно-вишукувальний науково-дослідний інститут морського транспорту «ЧорноморНДІпроект», Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України. Всі ці заклади сприяють зовнішньоекономічній діяльності підприємств і відповідно підвищують їх міжнародну конкурентоспроможність [2].

Також, важливим чинником є розташування підприємства. Значення приморських регіонів для економіки країни визначається перш за все їх значним транспортно-розподільчим потенціалом. Ключовою глобальною тенденцією є зростання обсягів світової морської торгівлі, яка вважається найбільш дешевою, доступною та економічною. Понад 80 % міжнародної торгівлі товарами здійснюється шляхом морських перевезень.

Це свідчить про те, що розташування в Одеській області дає підприємству конкурентну перевагу, а саме скорочення витрат та часу доставки вантажів. Щодо підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства, то тут, перш за все, доцільно визначити ті країни, що є привабливими для подальшої співпраці, проаналізувати існуючі зовнішньоекономічні зв'язки та виділити перспективні напрями розвитку. Головною метою має бути ретельний аналіз системи міжнародної торгівлі, економічного середовища країни, куди буде здійснюватися проникнення, а також необхідно враховувати політико-правові та культурні особливості її середовища [3, с.26].

Для покращення зовнішньоекономічної діяльності підприємств Одеського регіону потрібно розробити стратегію зовнішньоекономічної діяльності, тобто єдиний напрямок, який буде враховувати внутрішні можливості підприємства та ринкові умови, в яких йому доводиться функціонувати.

Дана стратегія має розроблятися з урахуванням таких факторів:

- визначення чітких цілей виходу на новий ринок;
- розмір та потенціал зарубіжного ринку;
- проблеми, які можуть виникнути через реалізацію відповідного продукту на новому ринку;
- поширеність товару за кордоном та оцінка можливостей подальшого співробітництва;
- кон'юнктура ринку, наявність конкурентів, товарів-аналогів тощо.

Також важливим фактором удосконалення зовнішньоекономічної діяльності є оцінка та аналіз сильних і слабких сторін підприємств. Слабкі сторони дадуть змогу підприємству визначити небезпеку зі сторони зовнішнього оточення, а сильні сторони – використовувати можливості зовнішнього середовища. Для цього можна зробити SWOT-аналіз підприємства, що надасть оцінку можливостей і загроз діяльності на зовнішньому ринку [4, с. 36].

Активне застосування заходів щодо стимулювання збуту на сьогодні є ефективним і порівняно недорогим методом залучення потенційних покупців. Стимулювання сприятиме збільшенню обсягів продажів за короткий період, виведенню товару на новий ринок, підтримці інших інструментів просування. Стимулювання збуту виявляється найефективнішим при використанні його в сполученні з рекламою.

Також щоб виявити шляхи підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств необхідно:

- проаналізувати динаміку розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємства;
- дослідити раціональність використання ресурсів, зацікавленість у продукції підприємства на зовнішньому ринку;
- комплексно дослідити проблеми підвищення ефективності та розвитку зовнішньоекономічної діяльності;
- виявити перспективні напрями удосконалення системи управління та планування зовнішньоекономічних зв'язків на рівні підприємства;
- удосконалити організаційно-економічні заходи щодо підвищення конкурентоспроможності експортної продукції;
- оцінити рівень і якість виконання підприємством зобов'язань по контрактах з іноземними партнерами, дослідити ефективність та переваги такої співпраці;
- проаналізувати методики аналітичної оцінки ефективності окремої експортної операції [1].

Кількість можливих напрямів удосконалення зовнішньоекономічної діяльності підприємства досить велика. Однак, підприємству необхідно серед різноманіття можливих варіантів розвитку зовнішньоекономічних зв'язків відібрати саме ті напрями, які є найбільш реальними та досяжними.

При цьому слід виділити ряд критеріїв, яким мають відповідати шляхи вдосконалення зовнішньоекономічної діяльності. Наприклад: збільшення обсягів виробництва, забезпечення зростання надходжень валютної виручки, прискорення оборотності оборотних коштів, посилення конкурентних позицій на обраних ринках та у вибраних регіонах, скорочення витрат на виробництво продукції. [4, с. 57]

Найголовнішими критеріями ефективності вибору того чи іншого шляху вдосконалення зовнішньоекономічної діяльності підприємства мають стати збільшення рентабельності виробництва і реалізації продукції, а також зростання прибутку. Оскільки, саме прибуток є основним кінцевим результатом усіх напрямків фінансово-господарської діяльності та основним джерелом фінансових ресурсів підприємства.

### **Список джерел:**

1. Талавіра Є.В. Сучасні тенденції регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств в умовах глобалізації / Є.В. Талавіра // *Ефективна економіка*. – No 9. – 2014. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3355>
2. Регіональний філіал Національного інституту стратегічних досліджень у м. Одесі. «Шляхи підвищення конкурентоспроможності Приморських регіонів України» [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789>
3. Яковлев А. І. Удосконалення методів визначення ефективності ЗЕД // *Фінанси України*. – № 9. – С.25-27
4. Максимець О.В. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності / О.В. Максимець, А.М. Вічевич. — Львів: Афіна, 2011. — 140 с.
5. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
6. Офіційний веб-портал Одеської обласної державної адміністрації [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://oda.odessa.gov.ua/>